

KÖNYVVIZSGÁLÓI KÖZFELÜGYELETI HATÓSÁG

Beszámoló

a könyvvizsgálói közfelügyeleti hatóság 2015. évi tevékenységéről

NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM

KÖNYVVIZSGÁLÓI KÖZFELÜGYELETI HATÓSÁG

NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM

KÖNYVVIZSGÁLÓI KÖZFELÜGYELETI FŐOSZTÁLY

Cím: 1051 Budapest, József nádor tér 2-4.

Postacím: 1369 Budapest, Postafiók 481.

Telefon: 06-1-896-3695

E-mail: kozfelugyelet@ngm.gov.hu

Web: www.kormany.hu

TARTALOMJEGYZÉK

1. Könyvvizsgálói közfelügyelet Magyarországon	1
1.1 Bevezetés.....	1
1.2 Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság	1
1.3 A könyvvizsgálói közfelügyeleti hatóság	1
1.4 A közfelügyeleti rendszer célja és finanszírozása	2
2. A könyvvizsgálói piac bemutatása	3
2.1 A könyvvizsgálói piac alakulása	3
2.2 Adatszolgáltatás a kibocsátott könyvvizsgálói jelentésekről	3
2.2.1 Adatszolgáltatási kötelezettség.....	3
2.2.2 Leggyakoribb hibák, hiányosságok az adatszolgáltatással kapcsolatban:	6
2.3 A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók	6
2.3.1 A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók meghatározása.....	6
3. A hatóság által végrehajtott feladatok bemutatása.....	8
3.1 A közfelügyeleti hatóság feladatai	8
3.2 Minőségellenőrzés	8
3.2.1 A hatóság által lefolytatható ellenőrzések bemutatása:.....	9
3.2.2 A kockázat alapú kiválasztás módszertana.....	10
3.2.3 Az egyedi megbízások minőségellenőrzésének eredményei	12
3.2.4 Az egyedi megbízások minőségellenőrzése során feltárt súlyos hiányosságok	13
3.2.5 Cégszintű ellenőrzések tapasztalata.....	18
3.2.6 A cégszintű ellenőrzések során a hatóság az alábbi hiányosságokat tapasztalta	18
3.3 Közvetlen vizsgálatok és rendkívüli minőségellenőrzések	19
3.4 A közfelügyeleti rendszer részelemeinek vizsgálata és értékelése	20
3.5 A kamara által lefolytatott minőségellenőrzések kapcsán tett hatósági megállapítások:.....	20
3.6 Könyvvizsgálói bejelentések vizsgálata:	22
3.7 Könyvvizsgálói minősítések	24
3.7.1 Jogszabályi háttér	24
3.7.2 Minősítés megszerzésére irányuló kérelmek	25
3.7.3 Minősítés visszavonására irányuló kérelmek	25
3.8 Átláthatósági jelentések vizsgálata	26
4. Kapcsolattartás a könyvvizsgálókkal	27
5. Nemzetközi kapcsolatok bemutatása.....	28

1. Könyvvizsgálói közfelügyelet Magyarországon

1.1 Bevezetés

A könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat ellátó hatóság (a továbbiakban: közfelügyeleti hatóság vagy hatóság) a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Kkt.) előírásai szerint közzéteszi a 2015. évi tevékenységéről szóló éves beszámolóját.

1.2 Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság

2008. január 1-től 2013. június 30-ig a könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság (a továbbiakban: KKB) látta el. Ebben az időszakban kerültek lefektetésre a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer alapjai. A 2011. július 1-től életbe lépő törvényi módosítások teremtették meg a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát ellátó könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek minőségellenőrzéseinek (a továbbiakban: minőségellenőrzések) elindításához szükséges feltételeket, majd ezt követően zajlottak le az első – a könyvvizsgálói szakma befolyásától független – közfelügyeleti minőségellenőrzések, melyek mind a mai napig a közfelügyeleti rendszer legfőbb elemét jelentik.

A KKB – a törvényi előírásoknak megfelelően – a Magyar Könyvvizsgálói Kamarával (a továbbiakban: Kamara) szorosan együttműködve végezte tevékenységét, ám ez – különösen 2012. évtől kezdődően – számos nehézséget okozott. Ennek legfőbb oka az volt, hogy a Kamara a közfelügyeleti felelősségébe tartozó témák tekintetében ráruházott hatósági funkciója ellentmondásban volt a szervezet érdekképviselői feladataival. Ennek okán került sor a Kkt. 2013. július 1-től hatályba lépő módosítására.

1.3 A könyvvizsgálói közfelügyeleti hatóság

2013. július 1-jén a KKB szerepét a közfelügyeleti hatóság vette át. A 226/2013. (VI. 24.) Korm. rendelet¹ 3. §-a értelmében a Kormány a könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat ellátó szervezetként a számviteli szabályozásért felelős minisztert jelölte ki.

2014. június 6-án a 226/2013. (VI. 24.) kormányrendelet hatályát veszítette, helyébe a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) kormányrendelet lépett, melynek 90/A. §-a a Kormány a könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat ellátó szervezetként a nemzetgazdasági minisztert jelöli ki.

¹ A könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásba vételét végző szervezet, az adótanácsadók, adószakértők és okleveles adószakértők nyilvántartását végző szervezet, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat ellátó hatóság kijelöléséről és egyes jogszabályok kapcsolódó módosításáról szóló 226/2013. (VI. 24.) Korm. rendelet.

A Nemzetgazdasági Minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) szervezetrendszerén belül az említett feladatokat 2015. július 22-ig a Számviteli és Felügyeleti Főosztály látta el, majd a Nemzetgazdasági Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2015. (I.21.) NGM utasítás módosításáról szóló 16/2015. (VII.21.) NGM utasítás hatályba lépésével megalakult Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Főosztály vette át.

1.4 A közfelügyeleti rendszer célja és finanszírozása

A Kkt. értelmében a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer célja, hogy a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység gyakorlása átlátható, ellenőrizhető, számon kérhető keretek között történjen és ezen keresztül a közérdek megfelelően érvényesüljön.

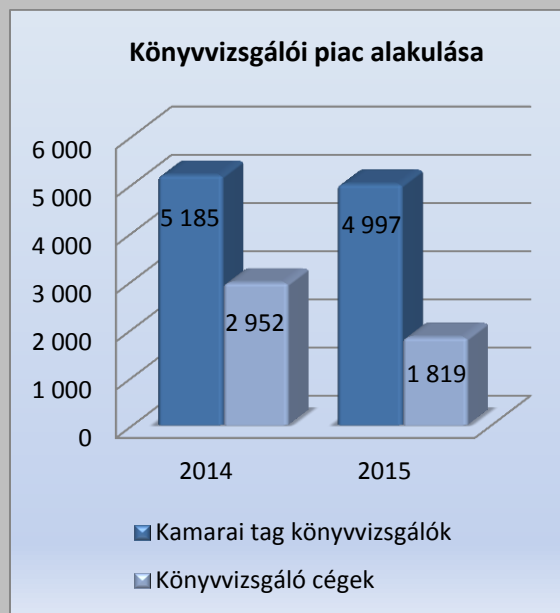
A könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer finanszírozása egyrészt az éves állami központi költségvetésből, másrészt a Kamara által fizetett közfelügyeleti díjból történik. Ezzel biztosítható a 2006/43/EK irányelv alapján a Kkt-ba átültetett cél teljesülése, mely szerint a közfelügyeleti rendszert oly módon kell finanszírozni, hogy az hatékonyan működjön, valamint, hogy a kamarai tag könyvvizsgálóknak, a könyvvizsgáló cégeknek a rendszer finanszírozásában való részvétele ne eredményezze a könyvvizsgáló közfelügyeleti rendszer objektivitásának,

pártatlanságának és függetlenségének csorbulását.

2. A könyvvizsgálói piac bemutatása

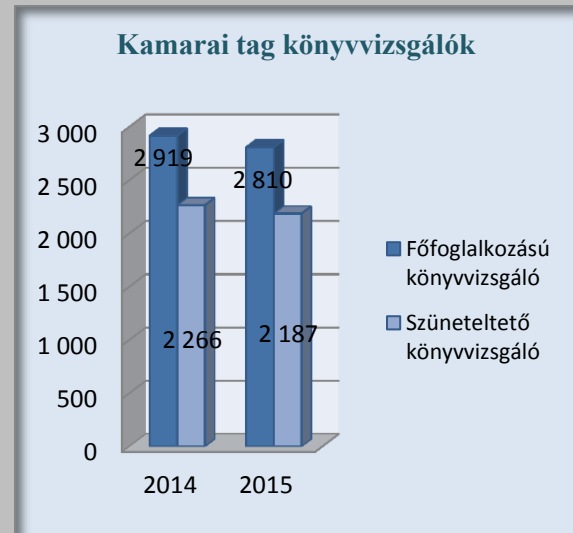
2.1 A könyvvizsgálói piac alakulása

Az elmúlt években – főként a jogszabályi változások hatására – a könyvvizsgálói piac összetétele jelentősen módosult. Az előző évhez képest a kamarai tag könyvvizsgálók száma 4 %-kal, a könyvvizsgáló cégek száma azonban ennél jóval nagyobb mértékben, 38%-kal csökkent.

Az összes kamarai tag könyvvizsgáló közül mind az aktív, mind a szüneteltető tagok száma csökkent 2014-ről 2015-re, vagyis a könyvvizsgálók közül sokan a szüneteltetés, illetve a kilépés mellett döntenek.

2015-ben a 4997 tag 56%-a (2810 tag) főfoglalkozású, 44%-a (2187 tag) szüneteltető könyvvizsgáló volt. Mindkét csoportba tartozók száma közel 4 %-os csökkenést mutat a két év viszonylatában.

2.2 Adatszolgáltatás a kibocsátott könyvvizsgálói jelentésekről

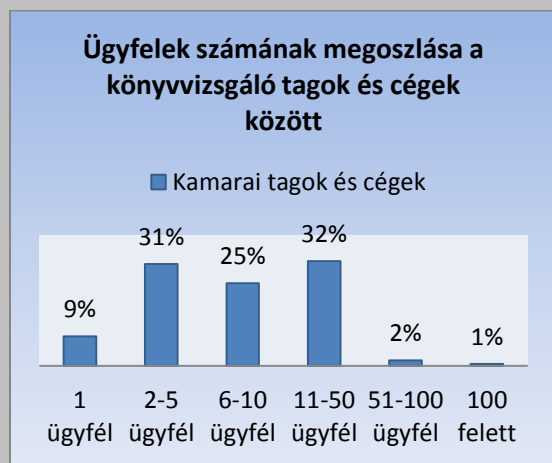
2.2.1 Adatszolgáltatási kötelezettség

A kamarai tag könyvvizsgáló, könyvvizsgáló cég a Kkt. 189. § (6) bekezdése alapján, a tárgyév július 31-ig tájékoztatja a közfelügyeleti hatóságot az előző év július 1-től a tárgyév június 30-ig az éves beszámolóról, egyszerűsített éves beszámolóról, továbbá az összevont (konszolidált) éves beszámolóról kiadott független könyvvizsgálói jelentésekről. A tájékoztatás a megbízó nevét és az adott független könyvvizsgálói jelentésben szereplő záradék fajtáját (hitelesítő, korlátozott, elutasító), illetve a záradék megadása elutasításának a tényét, továbbá, amennyiben a könyvvizsgáló figyelemfelhívással élt, annak tényét tartalmazza.

Ennek elősegítésére a hatóság évente megküldi/tájékoztatja a kamarai tag könyvvizsgálókat, könyvvizsgáló cégeket az

adatszolgáltatás teljesítésének módjáról, tartalmáról és formájáról.

A hatóság - a korábbi évhez hasonlóan - feladatkörében eljárva összegyűjtötte és elemezte a kiadott független könyvvizsgálói jelentésekről teljesített adatszolgáltatások adatait.

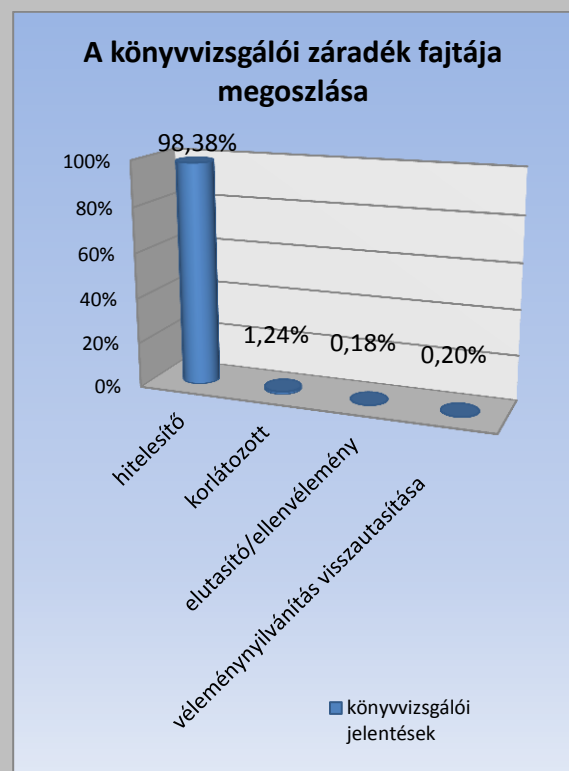

A kamarai tag könyvvizsgálók által a hatóság számára megküldött adatszolgáltatások feldolgozása, elemzése alapján a fenti megoszlás jellemzi a könyvvizsgálói piacot az ügyfelek számának megoszlása tekintetében. A fenti grafikon alapján látható, hogy a könyvvizsgáló cégek, illetve az egyedül dolgozó könyvvizsgálók számottevő része a 2-5, 6-10, illetve a 11-50 közötti ügyfélszámmal rendelkezik. Az egyetlen megbízással rendelkező könyvvizsgálók száma a teljes állomány 9%-át tesz ki, amely előző évi állapothoz képest 28%-al csökkent, a hatóság ezt pozitív változásként értékeli, mert függetlenségi és etikai szempontból továbbra is aggályosnak véli, hogy egy könyvvizsgáló

cég, illetve kamarai tag könyvvizsgáló egyetlen megbízással rendelkezzen.

Az előző évi eredményekkel összehasonlítva a 2-5 ügyféllel rendelkező könyvvizsgáló cégek, illetve kamarai tag könyvvizsgálók száma 30%-al csökkent, azonban így is közel egyharmadát alkotja az állománynak.

Az elemzésből továbbá kiderült az is, hogy a négy legnagyobb nemzetközi hálózathoz tartozó könyvvizsgáló cégek által kibocsátott jelentések az összes jelentés 10,89%-át tették ki.

A fenti adatokból látható, hogy a kibocsátott független könyvvizsgálói jelentések 98% százaléka tiszta véleményt tartalmaz, vagyis az esetek döntő többségében a könyvvizsgáló arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált beszámoló megbízható és valós képet ad a

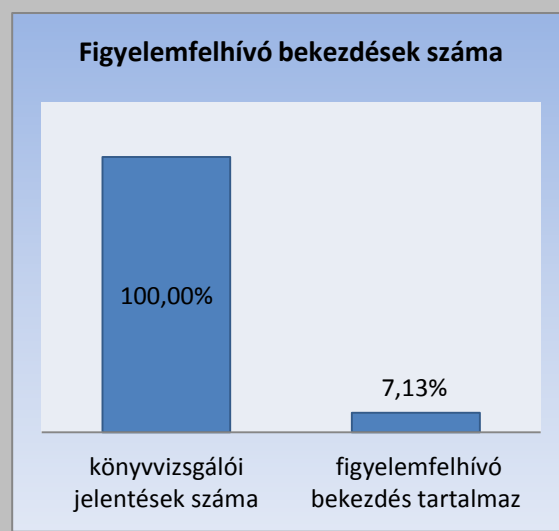
vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről.

A vizsgált adatok alapján a könyvvizsgálók csak kevés esetben jutottak arra a következtetésre, hogy a hibás állítások önmagukban vagy összességükben lényegesek, de nem átfogó hatásúak a pénzügyi kimutatások szempontjából, vagy, hogy bár nem képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékot szerezni, amelyre alapozza a véleményt, de azt a következtetést vonja le, hogy a fel nem tárt esetleges hibás állítások pénzügyi kimutatásokra gyakorolt lehetséges hatásai lényegesek lehetnek, de nem átfogóak. Mindezek tükrében a kibocsátott jelentések csekély számban tartalmaztak korlátozott záradékot (1,24%).

A könyvvizsgálók néhány esetben (0,18%) jutottak arra a következtetésre, hogy a hibás állítások önmagukban vagy összességükben lényegesek és egyben átfogó hatásúak a pénzügyi kimutatások szempontjából, így ellenvéleményt tartalmazó könyvvizsgálói jelentést bocsátott ki.

A fent bemutatottakhoz hasonlóan alacsony (0,20%) számban került olyan jelentés kibocsátásra, melyben a könyvvizsgálónak vissza kellett utasítania a véleménynyilvánítást, mert nem volt képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékot szerezni a vélemény megalapozásához, és arra a következtetésre jutott, hogy a fel nem tárt esetleges hibás

állítások pénzügyi kimutatásokra gyakorolt lehetséges hatásai lényegesek és egyben átfogóak lehetnek, vagy bár minden egyes bizonytalanságra vonatkozóan elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékot szerzett, a bizonytalanságok esetleges kölcsönhatása és a pénzügyi kimutatásokra gyakorolt lehetséges kumulatív hatásuk miatt nem lehetséges véleményt alkotni a pénzügyi kimutatásokról.

A könyvvizsgálói jelentések számához képest a figyelemfelhívó bekezdést tartalmazó jelentések száma szintén alacsony, vagyis csupán 7,13%-ban kellett felhívni a felhasználók figyelmét a pénzügyi kimutatásokban prezentált vagy közzétett olyan kérdésre, amely a könyvvizsgáló megítélése szerint fontossága miatt alapvető abból a szempontból, hogy a felhasználók megértsék a pénzügyi kimutatásokat, a könyvvizsgálónak figyelemfelhívó bekezdéssel kell kiegészítenie a könyvvizsgálói jelentést, feltéve, hogy elegendő és megfelelő

könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett arról, hogy az adott kérdésre vonatkozóan a pénzügyi kimutatások nem tartalmaznak lényeges hibás állítást.

2.2.2 Leggyakoribb hibák, hiányosságok az adatszolgáltatással kapcsolatosan:

- Késedelmesen, hiányosan benyújtott adatszolgáltatás (hiányos/üres a táblázat; hiányzó adatok; a csatolmány hiányzik vagy nem nyitható meg).
- Hibás/téves adatok közlése (pl. hibás a kamarai tagszám).
- A kamarai tag és cég kamarai tagsági száma ugyanaz.
- Többször előfordul, hogy a könyvvizsgáló tagként és céggként is benyújtja az adatszolgáltatását.
- Benyújtás többféle formában egyidejűleg történik (excelben, pdf-ben és papíron is).
- Papíron benyújtott adatszolgáltatás – olykor kézzel rajzolt táblázatban - kézzel kerül kitöltésre, számos esetben olvashatatlan.

2.3 A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók

2.3.1 A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók meghatározása

2015. július 7. napjával hatályba léptetett jogszabály módosítások révén a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók köre jelentősen kibővült. Az alábbi táblázat tartalmazza a jogszabály módosítások hatályba léptetését követő állapotot:

Közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók száma	2015.07.07. előtt	2015.07.07. után
Tőzsdén jegyzett cégek	49	54
Hitelintézetek	16	165
Biztosító társaságok	25	32
Befektetési vállalkozások	7	90
Összesen:	97	341

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók körét az alábbi jogszabályhelyek definiálják:

- a Kkt. 2. § 19. pontja szerint az gazdálkodó, amelynek átruházható értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség valamely államának szabályozott piacán kereskedésre befogadták, illetve, amit egyéb jogszabály közérdeklődésre számot tartónak minősít,
- a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 6. § (1) bekezdés 62. pontja alapján, azaz a közérdeklődésre számot tartó hitelintézet, a törvény hatálya alá tartozó összes hitelintézet, kivéve a Magyar Nemzeti Bank, az Magyar Fejlesztési Bank Zrt. és az Exim Bank Zrt. A korábbi szabályozás szerint az 500 milliárd forintot meghaladó mérlegfőösszeggel rendelkező hitelintézetek tartoztak a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók körébe.
- a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 62. § (1) bekezdése szerint a szabályozott piacra bevezetett értékpapír kibocsátója

közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősül.

- a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 4. § (1) 65. pontja alapján, a biztosító és viszontbiztosító társaságok, kivéve a kisbiztosító és kölcsönös biztosító egyesületeket. A korábbi szabályozás szerint az 1 milliárd 500 millió forintot meghaladó díjbevéttel rendelkező biztosító és viszontbiztosító társaságok tartoztak a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók körébe.

- a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény 4. § (2) bekezdésének 100. pontja alapján, azaz a közérdeklődésre számot tartó befektetési vállalkozás: a törvény hatálya alá tartozó befektetési vállalkozás, ide nem értve a Magyar Nemzeti Bankot, Állam Kincstárt, Államadósság Kezelő Központot. A korábbi szabályozás szerint 500 milliárd forintot meghaladó mérlegfőösszeggel rendelkező befektetési vállalkozások tartoztak a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók körébe.

3. A hatóság által végrehajtott feladatok bemutatása

3.1 A közfelügyeleti hatóság feladatai

A közfelügyeleti hatóság feladatait a Kkt. mellett a könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokkal összefüggő tevékenységek szabályozásáról szóló 28/2013. (VI. 29.) NGM rendelet (a továbbiakban: rendelet), a Nemzetgazdasági Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzata, valamint a hatóság belső Ügyrendje szabályozza és tartalmazza. Tevékenysége széleskörű és szerteágazó, közhatalmi és kodifikációs kötelezettségén kívül koordináló szerepet tölt be, ellátja a nemzetközi és európai uniós és egyéb feladatokat.

Így a közfelügyeleti hatóság többek között:

1. lefolytatja a minőségellenőrzést azoknál a kamarai tag könyvvizsgálóknál, könyvvizsgáló cégeknél, amelyek közérdeklődésre számot tartó gazdálkodókra vonatkozóan végeznek jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet (Kkt. 149. § (2) bekezdés),
2. a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói szolgáltatást igénybe vevők érdekét veszélyeztető helyzet észlelése esetén megteszi a jogszabályban előírt intézkedéseket (Kkt. 195. § (1) bekezdés),
3. vizsgálja és értékeli a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer részeleit (Kkt. 189. § (1) bekezdés)

a) jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység végzésének engedélyezését, a kamarai nyilvántartások vezetését,

b) a magyar nemzeti könyvvizsgálati standardok, a kamara etikai szabályzata, valamint a belső minőségellenőrzésre vonatkozó nemzeti standardok kialakítását, elfogadását,

c) a szakmai továbbképzési rendszer és a minőségbiztosítási rendszer működését és

d) a fegyelmi eljárásokat.

4. vizsgálja a könyvvizsgálói tevékenységre irányuló megbízás időtartama alatti visszahívásról vagy lemondásról szóló kamarai tag könyvvizsgálótól, könyvvizsgáló cégtől, illetve a vállalkozótól érkező bejelentéseket (Kkt. 46. § (1) bekezdés, számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 155/A. § (2) bekezdés),

5. lefolytatja a minősítésekkel kapcsolatos eljárásokat (Kkt. 49-50. §).

6. ellenőrzi az átláthatósági jelentések közzétételét (Kkt. 55. § (3) bekezdés).

3.2 Minőségellenőrzés

Kkt. 149. § (2) bekezdése alapján a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát ellátó kamarai tag könyvvizsgálók, könyvvizsgáló cégek tevékenységét a közfelügyeleti hatóság minőségbiztosítási rendszer keretében folyamatosan ellenőrzi (a továbbiakban:

minőségellenőrzés). A minőségellenőrzési eljárás lefolytatására a Kkt.-ben, illetve a rendeletben foglaltakat, továbbá a fenti jogszabályokban részletesen nem szabályozott kérdésekben a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) hatósági eljárásokra vonatkozó releváns rendelkezéseit kell alkalmazni.

3.2.1 A hatóság által lefolytatható ellenőrzések bemutatása:

1. Minőségellenőrzési eljárás:

A Kkt. 173/B. § (1) bekezdése alapján a hatóságnak legalább 3 évente minőségellenőrzést kell lefolytatni a kamarai tag könyvvizsgálónál, a könyvvizsgáló cégnél, ha az közérdeklődésre számot tartó gazdálkodóra vonatkozóan végez jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet.

2. Rendkívüli minőségellenőrzési eljárás:

A Kkt. 173/B. § (4) bekezdése alapján a hatóságnak rendkívüli minőségellenőrzést kell lefolytatni, ha azt

- a) a kamara fegyelmi megbízottja, fegyelmi bizottsága, szakértői bizottsága kezdeményezi,
- b) a kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég saját magával szemben kéri,
- c) a közfelügyeleti hatóság kezdeményezi.

A rendkívüli minőségellenőrzési eljárás lefolytatására, a minőségellenőrzési

eljárásokra vonatkozó jogszabályi előírások mérvadóak.

A közfelügyeleti hatóságnak 2015. évben is kiemelt feladata volt a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát ellátó kamarai tag könyvvizsgálók, illetve könyvvizsgáló cégek - éves minőségellenőrzési terven alapuló – minőségellenőrzési eljárásainak lefolytatása.

Az alábbi táblázat összefoglalva mutatja be a hatóság által végrehajtott minőségellenőrzések számát, illetve annak alakulását 2015. évben.

	Ellenőrzött kamarai tag könyvvizsgálók (fő)
Terv szerinti minőségellenőrzésre kiválasztottak száma	21
Utóellenőrzésre kijelöltek száma	2
Tervből törölt ellenőrzöttek száma (szüneteltetés, törlés, egyéb ok)	3
Lefolytatott terv szerinti minőségellenőrzés összesen	20
Lefolytatott rendkívüli minőségellenőrzés összesen	2
Ebből: közfelügyeleti hatóság kezdeményezésére	2
Lefolytatott közvetlen minőségellenőrzés összesen	4
Ebből: közfelügyeleti hatóság kezdeményezésére	4
Lefolytatott tervszerinti, rendkívüli és közvetlen minőségellenőrzés összesen	26

2015. évi minőségellenőrzések tekintetében nem változott számottevően a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók száma, összetétele az előző évhez képest.

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodóknál könyvvizsgálatot végző könyvvizsgálók száma az alábbiak szerint alakult az elmúlt években:

Közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónál könyvvizsgálatot végző könyvvizsgálók	2013	2014	2015
BIG4 cégeknél dolgozó könyvvizsgálók	26	23	23
Kisebb hálózatoknál dolgozó könyvvizsgálók	8	7	6
Kisebb könyvvizsgáló cégeknél dolgozó könyvvizsgálók vagy egyéni könyvvizsgálók	20	16	17
Összesen	54	46	47

3.2.2 A kockázat alapú kiválasztás módszertana

A minőségellenőrzések tervezése során a kamarai tag könyvvizsgálók, illetve könyvvizsgáló cégek egy három lépcsős kockázat alapú kiválasztási folyamat alapján

A hatóság a kockázat alapon történő kiválasztás három szintjét különbözteti meg:

1. szint: Kamarai tag könyvvizsgáló/könyvvizsgáló cég kiválasztása
2. szint: Könyvvizsgálói megbízás(ok) kiválasztása

3. szint: A fókusz terület(ek) kijelölése a megbízáson belül

1. szint: Kamarai tag könyvvizsgáló/könyvvizsgáló cég kiválasztása:

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát ellátó kamarai tag könyvvizsgálók a Kkt. 189. § (6) bekezdése szerint kötelesek december 31-ig tájékoztatni a hatóságot a december 31-én hatályban lévő, közérdeklődésre számot tartó gazdálkodóval kötött jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységre vonatkozó megbízásairól. A kamarai tag könyvvizsgálók által beküldött adatszolgáltatás alapján a hatóság az alábbi szempontokat mérlegelve:

- a Kkt. 173/B. § (1) bekezdése szerinti minimális előírás (3 év) betartása;
- az előző évi minőségellenőrzési eljárás során elért eredmény;
- a közfelügyeleti hatósághoz beérkező bejelentések;
- egyéb forrásból származó információ alapján (pl. sajtó);
- első közérdeklődésre számot tartó könyvvizsgálói megbízás;
- újonnan alapított könyvvizsgáló cég.
- A fent bemutatott szempontok mérlegelését követően a hatóság a minőségellenőrzési tervében rögzít azon kamarai tag könyvvizsgálókat, illetve könyvvizsgáló cégeket amelyeknél

minőségellenőrzési eljárást kíván lefolytatni.

Az elkészült minőségellenőrzési tervet a közfelügyeleti hatóság a rendelet 4. § (2) pontja szerint minden év január 31.-ig nyilvánosságra hoz a kormányzati honlapon. (<http://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/konyvvizsgaloi-kozfelugyeleti-hatosag>)

2. szint: A könyvvizsgálati megbízás(ok) kiválasztása:

A hatóság a kamarai tag könyvvizsgáló könyvvizsgálati megbízásainak előzetes elemzését követően, az alábbi szempontok mérlegelésével dönt az ellenőrizendő könyvvizsgálati megbízásokról.

- könyvvizsgálati megbízás mérete, tőzsdei cég esetén: piaci kapitalizáció;
- könyvvizsgálati megbízáson töltött munkaórák száma;
- könyvvizsgálati díj és a könyvvizsgáló által eltöltött munkaórák számának aránya;
- korábbi minőségellenőrzési eljárásokból származó tapasztalatok;
- a könyvvizsgálati ügyfél külföldi tőzsdén való jegyzése;
- új gazdálkodó a tőzsdén;
- átfogó iparági „problémák”;
- könyvvizsgáló cég ügyfélösszetétele (rendelkezik-e megfelelő iparági tapasztalattal a könyvvizsgáló társaság?);
- a közfelügyeleti hatósághoz érkező bejelentések;

- a könyvvizsgálati ügyfél tevékenységének összetettsége, illetve egyéb jellemzői;
- konszolidált pénzügyi kimutatások, IFRS pénzügyi kimutatások;
- a könyvvizsgálati ügyfél pénzügyi nehézségei;
- a könyvvizsgálati ügyfél által bonyolított jelentős tranzakciók (pl. felvásárlás, összeolvadás);
- a könyvvizsgálati ügyfélnek kibocsátott korábbi könyvvizsgálati vélemény fajtája / figyelemfelhívó záradék;
- könyvvizsgáló váltás / első könyvvizsgálati év.

A hatóság a kamarai tag könyvvizsgálót a minőségellenőrzésre kiválasztott megbízásokról a rendelet 4. § (5) bekezdésének megfelelően 10 nappal a helyszíni vizsgálat előtt értesíti. A közfelügyeleti hatóság a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálatát ellátó kamarai tag könyvvizsgáló közérdeklődésre számot tartó gazdálkodótól kapott könyvvizsgálati megbízása mellett a nem közérdeklődésre számot tartó gazdálkodótól kapott könyvvizsgálati megbízásait is kijelölheti minőségellenőrzésre.

3. szint: A fókusz terület(ek) kiválasztása a megbízáson belül

Az egyes könyvvizsgálati megbízásokon belül történő fókuszterületek kiválasztása közvetlenül a helyszíni minőségellenőrzéseket

megelőző felkészülés során, illetve a helyszíni minőségellenőrzés végrehajtása során történik. Jellemzően az alábbi könyvvizsgálati területek kerülnek a minőségellenőrzések fókuszába:

- A könyvvizsgáló csalással kapcsolatos megállapításai;
- Kockázatelemzés, könyvvizsgálói kockázat becslések;
- Lényegesség meghatározása;
- Kontroll folyamatok felmérése, tesztelése, értékelése;
- Elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékok beszerzése;
- Szakértők alkalmazása;
- Kapcsolt felekkel folytatott tranzakciók;
- Vállalkozás folytatásának elve, fordulónap utáni események;
- Pénzügyi beszámolók és közzétételek megfelelősége;
- Konszolidációs könyvvizsgálat;
- Belső minőségellenőr alkalmazása (tőzsdén jegyzett könyvvizsgálati ügyfelek esetében kötelező).

3.2.3 Az egyedi megbízások minőségellenőrzésének eredményei

A hatóság 2015. évi minőségellenőrzési tervében 21 kamarai tag könyvvizsgálót választott ki minőségellenőrzésre, melyből ténylegesen 18 vizsgálatot hajtott végre. Három kamarai tag könyvvizsgáló 2014. év vonatkozásában nem bocsátott ki független könyvvizsgálói jelentést közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó pénzügyi kimutatásai tekintetében, ezért az esetükben hatósági minőségellenőrzés lefolytatására nem került sor. A fentiekén kívül a közfelügyeleti hatóság két korábbi bírósági ítélet alapján 2 megismételt minőségellenőrzési eljárást hajtott végre.

Minőségellenőrzések során elért eredmények	2014 év (fő)		2015 év (fő)	
	Megfelelt	10	56%	10
Megfelelt, megjegyzéssel	1	6%	2	10%
Nem felelt meg	7	39%	8	40%
Összesen	18	100%	20	100%

A közfelügyeleti hatóság a Kkt. alapján újra kijelölheti minőségellenőrzésre azokat a kamarai tag könyvvizsgálókat, akik az előző évi minőségellenőrzésen „nem felelt meg” eredményt értek el. Az ellenőrzött 20 kamarai tag könyvvizsgáló közül 10 „megfelelt”, 2 kamarai tag könyvvizsgáló „megfelelt, megjegyzéssel” és 8 kamarai tag könyvvizsgáló „nem felelt meg” eredményt ért el.

A 2015. évben lefolytatott minőségellenőrzések eredménye nem tér el

jelentősen az előző évben elért eredményektől. A közfelügyeleti hatóság aggályosnak tartja, hogy az ellenőrzött kamarai tag könyvvizsgálók 40 %-a nem felelt meg a könyvvizsgálati standardokban foglalt előírások betartásán alapuló minőségellenőrzésnek.

A hatóság által eddigi lefolytatott minőségellenőrzési eljárásainak tekintetében három kamarai tag könyvvizsgáló élt a felülvizsgálati kérelem lehetőségével.

A 2013. évi minőségellenőrzések tekintetében a bíróság döntést hozott. Mindkét esetben a határozatok formai hiányosságaira hivatkozva hatályon kívül helyezte azokat, ám a hatósági eljárás tekintetében szakmai hiányosságokat nem állapított meg. Az egyik esetben a hatóság új határozatot bocsátott ki a kamarai tag könyvvizsgáló részére, a másik esetben a bíróság új minőségellenőrzési eljárás lefolytatására kötelezte a hatóságot, melyet 2015. évben lefolytatott. A fent bemutatott ügyek közül az előbbi esetében döntést hozott az illetékes bíróság. Az illetékes bíróság a kamarai tag könyvvizsgáló keresetét elutasította. A kamarai tag könyvvizsgáló a bírósági ítéletre vonatkozóan felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, melyben már a Kúria, mint felülvizsgálati Bíróság illetékes eljárni.

A 2014. évi minőségellenőrzési eljárások felülvizsgálata tekintetében még nem hozott döntést az illetékes bíróság.

A 2015. évi minőségellenőrzések tekintetében egy könyvvizsgáló élt a felülvizsgálati kérelem lehetőségével. Az első tárgyalási nap még nem került kitűzésre.

3.2.4 Az egyedi megbízások minőségellenőrzése során feltárt súlyos hiányosságok

A hatósági vizsgálatok tapasztalataként megállapítható, hogy számos esetben a könyvvizsgálók nem, vagy nem megfelelően alkalmazták a nemzetközi könyvvizsgálati standardok előírásait.

1. IFRS szakértelem és tapasztalat hiánya:

Az előző évi tapasztalatokkal megegyezően néhány esetben a könyvvizsgálók úgy vállalták el az IFRS-ek alapján összeállított beszámolók könyvvizsgálatát, hogy nem rendelkeztek elegendő és megfelelő IFRS tapasztalattal, vagy minősítéssel.

2. Független minőségvizsgáló hiánya:

Előfordult, hogy a közérdeklődésre számot tartó társaságok könyvvizsgálatánál nem lett bevonva független minőségvizsgáló a standardok előírása ellenére. Akadt azonban olyan eset is, ahol a megbízott független minőségvizsgáló nem volt alkalmas a feladatra, elegendő és megfelelő szakmai tapasztalat hiánya vagy a függetlenség sérülése miatt.

3. Alacsony könyvvizsgálati díj:

A hatósági vizsgálatok tapasztalataként megállapítható, hogy számos esetben a Közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó könyvvizsgálója az éves beszámoló és IFRS konszolidált beszámoló könyvvizsgálatára vonatkozóan, annyira alacsony könyvvizsgálói megbízási díjjal szerződött, amely egyértelműen nem biztosítja a minőségi könyvvizsgálatot.

4. Szakmai szkepticizmus hiánya, csalási kockázattal érintett területek hiányos vizsgálata:

A csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatának felmérésénél a szakmai szkepticizmusnak különleges jelentősége van. A 240. témaszámú „A könyvvizsgáló csalással összefüggő felelőssége a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál” című nemzetközi könyvvizsgálati standard előírja, hogy a könyvvizsgálónak fenn kell tartania a szakmai szkepticizmust az egész könyvvizsgálat során, folyamatosan figyelembe véve, hogy csalásból eredő lényeges hibás állítás állhat fenn annak ellenére, hogy a könyvvizsgáló a vezető tisztségviselőket őszinte és tisztességes személyeknek ismerte meg. A csalásból fakadó lényeges hibás állítások kockázata mellett a szakmai szkepticizmus különösen fontos azokon a könyvvizsgálati területeken, amelyek komplexek, lényegesek és jelentős megítélés tárgyai. A könyvvizsgálat végrehajtása során a könyvvizsgáló nem lehet semleges vagy

csakán érdeklődő, hanem kellő alaposággal kell megkérdőjeleznie és tesztelnie a beszámolóval kapcsolatos vezetői állításokat.

A 2015. évi vizsgálatok főbb észrevételei csalás témakörben:

- A könyvvizsgálói munkacsoport nyitó megbeszéléséről készült dokumentum nem tartalmaz arra vonatkozó információt, mely szerint átgondolta-e a munkacsoport a csalási kockázatokkal érintett területeket és potenciális visszaélési módszereket.
- A nyitómegbeszélésen nem kerültek megvitatásra az alábbi területek:
 - eredménymenedzsment (lehetséges jelei, kivitelezése);
 - a készpénzhez vagy egyéb sikkasztásnak kitett eszközökhöz hozzáféréssel rendelkező alkalmazottak ellenőrzése (különös tekintettel a vezetői ellenőrzésre);
 - a vezetés vagy a munkavállalók életvitelében bekövetkezett változások;
 - kiszámíthatatlanság beépítése a könyvvizsgálat folyamatába;
 - bármely olyan információ mérlegelése, amely a könyvvizsgált társaságnál elkövetett csalásra utalhat;
 - a kontrollok vezetés általi felülírásának kockázata;
 - a számviteli becslések, beleértve a valós érték meghatározására vonatkozó becsléseket;
 - a kapcsolt felek azonosítása;
 - a vállalkozás folytatása elvének érvényesülése.

- A nyitómegbeszélés dokumentációja a csalási kockázat témájával kapcsolatban mindössze annyit tartalmaz, hogy az előző évek tapasztalatai és a meglévő szigorú kontroll környezet alapján nem tartják indokoltnak csalási kockázatot felvenni a kockázatok közé. A könyvvizsgálati dokumentáció nem tartalmazta, hogy ki készítette interjút a vezetés tagjaival, annak megítélése, hogy megfelelő tapasztalatú munkatárs készítette-e, nem volt lehetséges.
- A könyvvizsgálati dokumentációban szereplő válaszokból nem derült ki, hogy a menedzsment milyen területeket tart csalás szempontjából kockázatosnak.
- A könyvvizsgálati dokumentációban szerepeltek a gazdálkodó belső szabályzatai (etikai kódex, bennfentes kereskedelem szabályzata, kockázatkezelési irányelvek), de az abból levont következtetéseket nem tartalmazta könyvvizsgálati dokumentáció.
- A könyvvizsgáló nem kérte ki az irányítással megbízott személyek véleményét arról, hogy a menedzsment megfelelő kontrollokat épített-e ki a csalás megelőzésére és felderítésére.
- A könyvvizsgáló nem tekintette magasnak a bevételek elszámolásával kapcsolatos csalási kockázatot, ennek magyarázatát azonban a könyvvizsgálati dokumentáció nem tartalmazza.
- A főkönyvben rögzített naplótételek tesztelése (csalás szempontjából) nem történt meg.

5. Ellenőrző listák automatikus kipipálása alátámasztó dokumentumok nélkül

Az ellenőrzések során számos esetben tapasztalta a hatóság, hogy bizonyos területeken (pl. csalási kockázat felmérése, IT kockázat felmérése, fordulónap utáni események vizsgálata, stb.) a könyvvizsgálati dokumentáció a „kipipált” ellenőrző listán kívül semmilyen dokumentumot sem tartalmazott, mely a könyvvizsgáló munkáját, megállapításait alátámasztaná. A hatóság megítélése szerint egy ellenőrzőlista „kipipálása” nem jelent elegendő bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a szükséges könyvvizsgálati eljárások elvégzésre és megfelelően dokumentálásra kerültek.

6. Kontroll alapú könyvvizsgálat teljes hiánya

Előfordult, hogy a könyvvizsgálati dokumentáció semmilyen dokumentumot nem tartalmazott arra vonatkozóan, hogy a könyvvizsgáló milyen lépéseket tett a belső kontrollok megismerését illetően. Az ellenőrzések tapasztalatai alapján kijelenthető, hogy a nagy hálózatokhoz tartozó könyvvizsgáló cégeken kívül a kisebb könyvvizsgáló cégek, illetve az egyedül dolgozó könyvvizsgálók nem tesztelik a könyvvizsgálatok során a folyamatokba épített kontrollokat, még akkor sem, ha egyébként nagyobb mintaválasztást igénylő alapvető könyvvizsgálati eljárással nem lehet elegendő

és megfelelő könyvvizsgálati bizonyosságot szerezni.

7. A könyvvizsgálati munka tervezése és végrehajtása között nincs összhang
A 2014. évi tapasztalatok alapján is sok esetben megállapítható, hogy a könyvvizsgálók által a könyvvizsgálati munkaprogram végrehajtása során alkalmazott eljárások nincsenek összhangban a tervezés során készített átfogó könyvvizsgálati stratégiával és részletes könyvvizsgálati tervvel.

8. Könyvvizsgálati dokumentáció tartalma

- A munkalapok sok esetben hiányosak voltak, a dokumentálás kötelező kellékei (cél, módszer, eredmény, következtetés) hiányoztak.

- A dokumentáció részeként lefűzött, ügyféltől származó analitikus kimutatásokról nem lehetett megállapítani, hogy azokon bármilyen könyvvizsgálati eljárást végzett volna a könyvvizsgáló.

- A könyvvizsgáló a megállapítását nem az alapbizonylatok (szerződés, külső megerősítő levél, számla, bankszámla kivonat, értékpapírszámla kivonat, szakértői értékelés, stb.) megvizsgálására támaszkodva hozta, hanem az ügyfél által generált dokumentumokra (táblázatok, könyvelési feladások, főkönyvi kartonok, stb.).

- A könyvvizsgálói munkacsoport belső megbeszéléseinek és a könyvvizsgálónak az

ügyféllel tartott megbeszéléseinek a dokumentálása nem volt megfelelő mélységű. Az emlékeztető munkalapoknak nemcsak a megtárgyalt témákat, hanem az azokkal kapcsolatosan levont következtetéseket is tartalmaznia kell.

- A fenti hiányosságok azt eredményezték, hogy a könyvvizsgálati dokumentáció nem felelt meg a vonatkozó könyvvizsgálati standard előírásának, amely kimondja, hogy a könyvvizsgálónak olyan könyvvizsgálati dokumentációt kell készítenie, amely elegendő ahhoz, hogy az adott könyvvizsgálattal korábban kapcsolatban nem álló tapasztalt könyvvizsgáló megértse azt.

9. Könyvvizsgálati szoftverekre való túlzott támaszkodás:

A minőségellenőrzések további tapasztalata, hogy a könyvvizsgálók túlságosan támaszkodnak a könyvvizsgálati szoftverekre. Ez több szempontból is kérdéseket vet fel.

- Egyrészt előfordulhat, hogy a könyvvizsgálati szoftverek nem tartalmaznak minden könyvvizsgálati standard előírást. Vagyis azzal, hogy egy könyvvizsgáló csak a szoftver által felajánlott lépéseket és eljárásokat követi, még nem feltétlenül felel meg minden előírásnak.

- Könyvvizsgálati szoftverek alkalmazása esetén a szoftver által felajánlott munkaprogramok testre szabása helyenként elmaradt.

10. Független könyvvizsgálói jelentések tartalma

A hatóság a lefolytatott minőségellenőrzések során több esetben tapasztalta, hogy a kamarai tag könyvvizsgálók a könyvvizsgálati standardoknak nem megfelelő tartalommal bocsátották ki könyvvizsgálói jelentésüket.

- A könyvvizsgálói jelentés nem tartalmazta az egyéb jelentéstételi kötelezettségeket az üzleti jelentésre vonatkozóan.

A könyvvizsgálói jelentés korlátozott véleményt tartalmazott, arra hivatkozva, hogy a vizsgált társaság előző üzleti évét más kamarai tag könyvvizsgáló vizsgálta, így a nyitó egyenlegek vonatkozásában nem tud véleményt mondani. A hatóság véleménye szerint a könyvvizsgáló nem tett eleget - a korlátozott könyvvizsgálói vélemény megfogalmazása során - a 705. témaszámú könyvvizsgálati standard 17. pontjában foglaltaknak, mely szerint ha a pénzügyi kimutatások olyan lényeges hibás állítást tartalmaznak, amely a pénzügyi kimutatásokban lévő konkrét összegekre vonatkozik (beleértve a mennyiségi közzétételeket), a könyvvizsgálónak a minősítés alapja bekezdésben le kell írnia és számszerűsítania kell a hibás állítás pénzügyi hatásait, kivéve, ha ez nem kivitelezhető. Ha a pénzügyi hatások számszerűsítése nem

kivitelezhető, a könyvvizsgálónak ezt ki kell jelentenie a minősítés alapja bekezdésben.

- A független könyvvizsgálói jelentésben a könyvvizsgáló visszautasította a véleménynyilvánítást, melynek alapja, hogy a társaság a független könyvvizsgálói jelentés kibocsátásának napjáig nem készítette el az összevont (konszolidált) éves beszámolóját. A hatályos könyvvizsgálati standardok alapvető tézisként kezelik, hogy a könyvvizsgálónak meg kell felelnie a könyvvizgálat szempontjából releváns valamennyi könyvvizsgálati standardnak, ebből következően a könyvvizsgálónak csak akkor szabad nyilatkoznia a könyvvizsgálói jelentésben a könyvvizsgálati standardoknak való megfelelésről, ha eleget tett a könyvvizgálat szempontjából releváns valamennyi könyvvizgálati standard követelményeinek és teljesült a könyvvizgálat átfogó célja.

A könyvvizgálat átfogó célja, hogy a pénzügyi kimutatások vonatkozásában a könyvvizsgáló kellő bizonyosságot szerezzen, hogy azok egésze nem tartalmaz akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állítást és arról független könyvvizsgálói jelentés formájában megfelelő véleményt nyilvánítson.

A fentiekből következik: a könyvvizgálat átfogó célja, hogy a pénzügyi kimutatásokról - független könyvvizsgálói jelentés formájában - véleményt nyilvánítson (vagy visszautasítson), azonban ha a vezetés nem bocsátja a könyvvizsgáló rendelkezésére a pénzügyi

kimutatásokat - a könyvvizsgálati standardokban foglaltak értelmezése alapján – nem kerülhet sor független könyvvizsgálói jelentés kibocsátásra, hiszen a könyvvizsgálat alapvető célja sem érvényesült.

A könyvvizsgált társaság nem teljesítette a számára előírt kötelezettséget, vagyis határidőben nem készítette el a beszámolót. A hatóság véleménye szerint ilyen esetekben a könyvvizsgáló nem bocsáthat ki véleménynyilvánítás visszautasítása típusú záradékkal rendelkező könyvvizsgálói jelentést, azonban azonnal vissza kell lépnie a könyvvizsgálattól, azaz a megbízás teljesítésétől.

3.2.5 Cégszintű ellenőrzések tapasztalata

A cégszintű ellenőrzés – tekintettel a Kkt. által előírt hároméves ciklusidőre – 5 könyvvizsgáló cégnél volt esedékes 2015-ben. A vizsgálatok eredményeképp a 5 könyvvizsgáló cég közül 4 „megfelelt” minősítést, és 1 könyvvizsgáló cég „nem felelt meg” minősítést kapott.

Könyvvizsgáló cég	2014		2015	
	Szám	Arány	Szám	Arány
Megfelelt	4	79%	4	80%
Megfelelt, megjegyzéssel	1	16%	0	0%
Nem felelt meg	3	5%	1	20%
Összesen	8	100%	5	100%

3.2.6 A cégszintű ellenőrzések során a hatóság az alábbi hiányosságokat tapasztalta

- Rendszeresen felmerülő hiányosságként jelentkezett – a társasági méretére tekintet

nélkül - a belső minőségellenőrök (EQCR) által terhelt minimális óraszám, mely nem tükrözi reálisan az általuk elvégzett munkát.

- Jellemzően a kisebb cégek esetében a minőségellenőrzési szabályzat (továbbiakban: szabályzat) nem aktualizált, így számos kötelező elem hiányzik belőle (pl. adatbiztonság, belső minőségellenőr kritériumai, panaszkezelés, könyvvizsgálati dokumentációra vonatkozó előírások).
- A szabályzat nem tartalmaz kellő részletezést a minőségellenőr alkalmasságára vonatkozóan.
- Az előző könyvvizsgálóval való kapcsolatfelvétel, vagy egyéb helyettesítő eljárás elvégzését igazoló dokumentáció hiányzik.
- Előfordul, hogy a cég függetlenségi szabályokat veszélyeztető, a könyvvizsgálati szolgáltatás mellett egyéb szakmai szolgáltatást is nyújt.
- Abban az esetben, amikor a szoftver nem tartalmaz archiválási funkciót, nem lehetett megállapítani, hogy a dokumentáció véglegesítése a jelentés kiadását követően előírt határidőre megtörtént-e.
- Előfordult, hogy egy adott megbízáson dolgozó kollegák nem részesültek a megfelelő szakmai továbbképzésben.
- A kisebb könyvvizsgáló társaságok nem rendelkeztek megfelelően kidolgozott adatbiztonsággal kapcsolatos szabállyal. A gyakorlatban a könyvvizsgáló társaságok

megtették az alapvető biztonsági lépéseket (vírusvédelem, tűzfal, jelszóval védett számítógépek), de a számítógépeken tárolt adatokról nem készítenek megfelelő időközönként biztonsági mentéseket, illetve az adattároló egységeket sem titkosították megfelelően.

Megállapítható, hogy a kisebb könyvvizsgáló társaságoknál nem alakult ki a figyelemmel kísérés (monitoring) gyakorlata, annak ellenére, hogy a belső minőségbiztosításról szóló szabályzatuk részletesen tartalmazta a figyelemmel kísérésre vonatkozó előírásokat. A hatóság véleménye szerint a figyelemmel kísérés egy olyan fontos kontroll, amely – bár utólagos, hiszen a könyvvizsgálói vélemény kibocsátása után történik, – felhívhatja a könyvvizsgáló figyelmét a fejlesztendő területekre. Ezen kívül ez a fajta áttekintés lehetőséget nyújt a könyvvizsgálók szakmai tapasztalatainak egymás közti megosztására, ezzel elősegítve a könyvvizsgálati munka minőségének javulását.

3.3 Közvetlen vizsgálatok és rendkívüli minőségellenőrzések

A Kkt. 195. § (1) bekezdése értelmében a közfelügyeleti hatóság a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói szolgáltatást igénybe vevők érdekét veszélyeztető helyzet feltárása, kialakulásának megelőzése érdekében ellenőrzést végezhet, a kamarától, a közfelügyelet hatálya alá tartozó személyektől, szervezetektől iratot, adatot, információt, nyilatkozatot kérhet, valamint e

célből betekinthez irataikba, könyveikbe és adathordozóikba.

A hatóság 2015. évben négy kamarai tag könyvvizsgálóval szemben folytatott le közvetlen vizsgálatot. A közvetlen vizsgálatokra a 2015. év elején kirobbant brókercégeket érintő (a Buda Cash Brókerház Zrt., a Quaestor Értékpapír Zrt. és a Hungária Értékpapír Zrt.) felügyeleti intézkedések miatt került sor.

A hatóság közvetlen vizsgálata arra irányult, hogy megállapítsa, vajon a bróker cégek jogszabály szerinti könyvvizsgálátát ellátó kamarai tag könyvvizsgálók megfeleltek-e a könyvvizsgálati standardokban foglalt előírásoknak. Az eljárás során a hatóság ellenőrei helyszíni ellenőrzést tartottak, mely során a vizsgálat alá vont kamarai tag könyvvizsgálókat meghallgatták, és részletesen átvizsgálták a könyvvizsgálati dokumentációt.

Az eljárás eredményeként meghozott határozatokban az eljárás alá vontakat a hatóság elmarasztalta, és fegyelmi eljárást kezdeményezett a kamara fegyelmi bizottságánál.

A hatóság 2015. évben két kamarai tag könyvvizsgálóval szemben kezdeményezett rendkívüli minőségellenőrzési eljárást. A rendkívüli minőségellenőrzési eljárások lefolytatásának célja – hasonlóan a fent említett közvetlen vizsgálatokhoz – annak megállapítása, hogy a bróker cégek jogszabály

szerinti könyvvizsgálatát ellátó kamarai tag könyvvizsgálók megfeleltek-e a könyvvizsgálati standardokban foglalt előírásoknak.

A hatóság által lefolytatott rendkívüli minőségellenőrzési eljárás mind a két kamarai tag könyvvizsgáló esetében „nem felelt meg” eredménnyel zárult.

3.4 A közfelügyeleti rendszer részelemeinek vizsgálata és értékelése

A Kkt. 189. § (1) bekezdés c) pontja alapján a közfelügyeleti hatóság saját feladatkörében eljárva, vizsgálja és értékeli a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer részelemeit, így különösen a minőségbiztosítási rendszer működését.

A hatóság 2015-ben az alábbi témakörben végzett vizsgálatot: a Magyar Könyvvizsgálói Kamara által 2013-2014 években lefolytatott „megfelelt megjegyzéssel”, illetve „nem felelt meg” minősítéssel zárult minőségellenőrzési eljárások vizsgálata.

A vizsgálat célja annak áttekintése volt, hogy a kamarai minőségellenőrzés megfelel-e a 43/2006/EK irányelv által támasztott minőségbiztosítási követelményeknek, valamint, hogy a Magyar Könyvvizsgálói Kamara (a továbbiakban: kamara) Minőségellenőrzési Bizottsága képes-e ellátni a Kkt. 152. §-ában előírt feladatokat.

A közfelügyeleti hatóság a kamara belső minőségellenőrzési szabályainak módosításával kapcsolatosan tett megállapítások a következők:

1. A minőségellenőrzési eljárások jelentősen leegyszerűsödtek, mivel a kérdőívekben szereplő kérdések száma és a kérdések általános jellege jelentősen gyengítette a minőségbiztosítási rendszert.

2. Az új szabályok értelmében a frissen végzett könyvvizsgálók nagy valószínűség szerint legkorábban 6 év elteltével kerülnek először minőségellenőrzés alá. Ezzel – véleményünk szerint - a kiválasztás módszere gyengült.

3. A minőségellenőrzési eljárás során nincs mód két megbízást kiválasztani, mely a közfelügyeleti hatóság véleménye szerint a minőségbiztosítási rendszer gyengülését eredményezte.

4. A minőségellenőrzési eljárás során nincs mód két fókuszterületet kiválasztani, mely a közfelügyeleti hatóság véleménye szerint a minőségbiztosítási rendszer gyengülését eredményezte.

5. A minőségellenőrzésre fordítható munkaórák számának csökkentésével a minőségbiztosítási rendszer gyengült.

3.5 A kamara által lefolytatott minőségellenőrzések kapcsán tett hatósági megállapítások:

A közfelügyeleti hatóság vizsgálata során áttekintette a zárójelentéseket és a kitöltött kérdőíveket. A kitöltött kérdőív alapján a

minőségellenőrzésről készített zárójelentésben kell a minőségellenőrnek összefoglalnia a tapasztalatait, úgy, hogy az megfelelően indokolja a minőségellenőrzés minősítését.

Számos esetben olyan zárójelentést készítettek a minőségellenőrök, melyben nem fejtették ki szükséges részletességgel az ellenőrzés során tapasztalt hiányosságokat, hibákat, így a hatósági ellenőrzés során sok esetben nem volt lehetőség annak megítélésére, hogy a könyvvizsgálói lényegességet meghaladó hiányosságot tárt-e fel a minőségellenőrzés, amely az adott megbízás minősítéséhez vezetett. A fentiekon kívül néhány esetben előfordult, hogy „nem” válasz esetén nem került indoklás a kérdőívbe.

Az egyedi megbízások ellenőrzésére használt kérdőívek tartalmazzak egy úgynevezett vétőkérdést, mely kérdés arra irányul, hogy a könyvvizsgálati dokumentáció elegendő és megfelelő bizonyítékot tartalmaz-e és azok alátámasztják-e a könyvvizsgáló jelentésben foglaltakat. Ha erre a kérdése „nem” választ ad a minőségellenőr, az a kérdőív típusától függően 9 vagy 11 ponttal csökkenti a kérdőív összes pontszámát.

A hatóság ellenőrzése alapján megállapította, hogy a 2013. év során lefolytatott minőségellenőrzések esetén 29, míg 2014. évet illetően 22 esetben a minőségellenőr a könyvvizsgálati megbízás ellenőrzése során

súlyos, a beszámoló vonatkozásában lényeges hiányosságokat tárt fel. Ezek a könyvvizsgálati hiányosságok – a minőségellenőr leírása alapján – arra engednek következtetni, hogy az érintett könyvvizsgálók nem szereztek elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyosságot a kibocsátott könyvvizsgálói jelentésben foglaltakhoz. Ennek ellenére a minőségellenőr a „VÉTŐ” kérdésre mégis „igen” választ adott. A fentiek miatt több minőségellenőrzés „megfelelt, megjegyzéssel” eredménnyel végződött, a „nem felelt meg” eredmény helyett.

A hatóság vizsgálta továbbá azt, hogy a minőségellenőrök milyen lényeges, kockázatos területet választottak ki annak ellenőrzésére, hogy a könyvvizsgáló, minden szükséges könyvvizsgálati eljárást elvégzett annak érdekében, hogy elegendő és megfelelő bizonyosságot szerezzen a könyvvizsgálói jelentésben foglaltak alátámasztására. A hatóság számos esetben azt tapasztalta, hogy a minőségellenőrök a legkevésbé kockázatos területeket választják ki ennek ellenőrzésére, mint pl.: saját tőke, tárgyi eszközök, teszik ezt annak ellenére, hogy kockázat alapon kellene kiválasztani az ellenőrizendő területet. Továbbá a hatóság vizsgálata során megállapította, hogy az eredménykimutatás egyes területei tekintetében végrehajtott könyvvizsgálati eljárások rendkívül kevés esetben kerültek kiválasztásra.

Fennáll a veszélye annak, hogy a minőségellenőrzésre maximálisan elszámolható idő, a kiválasztható megbízások és a kiválasztható fókuszterületek limitálása, a kérdőívek adattartalmának leszűkítése és a túlságosan általános kérdések csökkentik a minőségbiztosítási rendszer hatékonyságát, eredményességét. Tovább erősíti ezt a tendenciát az, hogy a minőségellenőrök nem egységesen alkalmazzák a vétő kérdést, valamint a minőségellenőrzés dokumentációja nem minden esetben teszi lehetővé a hatékony hatósági ellenőrzést.

Az elmúlt két év iratanyagainak áttekintése alapján, általánosságban elmondható, hogy ugyanazon jellegzetes hibákat és hiányosságokat vétik az akár egyedi, akár a MER vizsgálatra kiválasztott könyvvizsgálók, melyen hibák súlyosságának ellenére a kamarai minőségellenőrzésen „megjegyzéssel megfelelt” minősítést kapnak.

A megállapításokat a hatóság megvitatta a Kamara vezetésével, akik tájékoztatták a hatóságot a fenti megállapítások kapcsán tervezett intézkedésekről.

3.6 Könyvvizsgálói bejelentések vizsgálata:

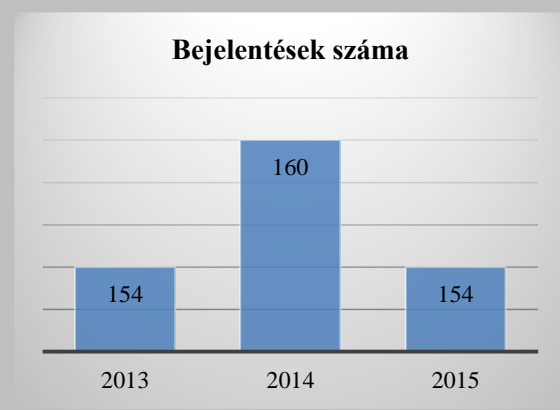
A Kkt. 46. §-ának (1) bekezdése, illetve a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 155/A. §-ának (2) bekezdése szerint előírt, a könyvvizsgáló lemondásával, visszahívásával kapcsolatos bejelentéseket 2013. július 1-től a

közfelügyeleti hatóság gyűjti össze és dolgozza fel.

A bejelentések benyújtásának módjáról, valamint tartalmi követelményeiről a közfelügyeleti hatóság tájékoztatót tett közzé, mely a Nemzetgazdasági Minisztérium elektronikus oldalán keresztül érhető el.

A bejelentések száma évről évre lényegesen csökken, ugyanakkor a jogszabályi változások következtében a könyvvizsgálatra kötelezettek köre és száma is módosult.

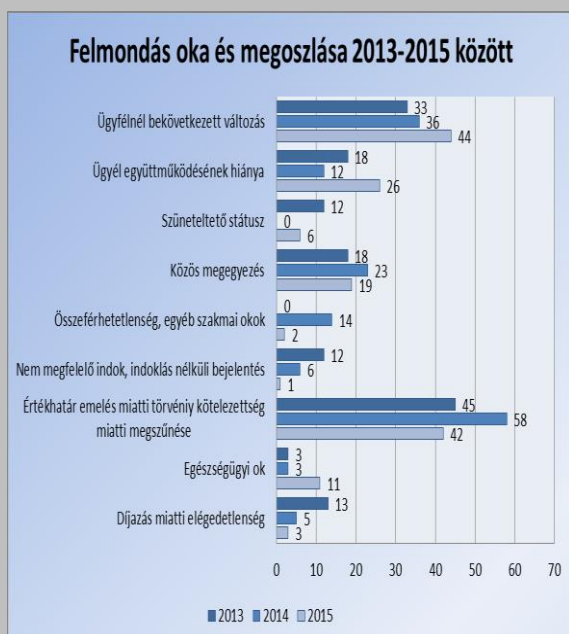
A könyvvizsgálói kötelezettséget meghatározó egyik jogszabályi kritérium az éves (vagy éves szintre átszámított) nettó árbevétel értékhatára, mely 2012-ig 100 millió forint volt, 2013-ban 200 millió forintra, majd 2014-ben 300 millió forintra emelkedett. Ez valamelyest megmutatkozik abban a csekély növekményben, mely 2013-ról 2014-re következett be, a bejelentések számában.

2015-ben a könyvvizsgált társaságokkal kapcsolatosan érkezett bejelentések száma – hasonlóan a 2013-as adatokhoz -, csupán 93 kamarai tag könyvvizsgálót vagy könyvvizsgáló céget érintett, míg 2014-ben párhuzamosan a bejelentések számának növekedésével

ugyanezen adat 113 volt. A bejelentések és a könyvvizsgált társaságok számában megmutatkozó különbséget az magyarázza, hogy a könyvvizsgáló számos esetben egyszerre több társaságra vonatkozóan teljesítette bejelentési kötelezettségét.

A Kkt. 46. §. (1) bekezdése értelmében, a kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég az ok megjelölésével együtt köteles közölni, amennyiben visszahívták, vagy lemondott a megbízása időtartama alatt. A közfelügyeleti hatóság részére teljesített bejelentések megjelölt indok szerinti megoszlása szintén eltérő arányokat mutat az évek folyamán.

A szerződések felmondásának indoklásaként ugyan jellemzően évről évre ugyanazon magyarázatok szolgálnak, de a jogszabályi előírás ellenére előfordul, hogy nem megfelelően, vagy egyáltalán nem tartalmaznak indokot. Ezen esetek száma, míg 2013-ban 12 darab volt, 2014-re felére, majd 2015-re 1 darabra csökkent.

A korábbi évekhez képest, 2015-ben némileg módosult a felmondási okok arányának sorrendje. A leggyakoribb ok az ügyfélnél bekövetkezett változás volt, ez mindhárom évben jellemzően több mint 20%-os arányt képviselt. Ezek általában a tárgyév során végbement átalakulás, felszámolás, végelszámolás, vagy a tulajdonosi szerkezetben bekövetkezett változás, anyavállalat miatt felmerült változások voltak, illetve volt olyan eset is, ahol egyéb üzleti megfontolásra hivatkozva más könyvvizsgálót választottak.

Jelentős részarányt képvisel az értékhatar-változás miatt megszüntetésre került könyvvizsgálói szerződésekkel kapcsolatos bejelentések száma, melyet a 2014-es adatok megnövekedett száma is jelez.

Valamelyest kevesebb az ügyfél együttműködésének hiányával indokolt lemondások száma, mely 2015-ben a bejelentések 17 %-át teszi ki, míg a korábbi évben 8%, azt megelőzően 12%-os arányt képviselt.

A közös megegyezéssel megszűnő megbízások aránya – közös megegyezés, szerződés lejárt - mindhárom évben 10 % feletti volt (2015-ben és 2013-ban 12%-os, míg 2014-ben 15%-os arányt képviselt). Ezen esetekben a jogszabály nem teszi kötelezővé a bejelentést, mivel a szerződés megszüntetése nem felmondással, illetve visszahívással történt.

A könyvvizsgáló díjazása miatti elégedetlenség a 2013-as évben képviselt jelentősebb arányt (13%), míg azt követően az 5%-ot nem haladta meg. A problémát általában a díjfizetés elmaradása, a díjmegállapodás hiánya, illetve a díjfizetési mulasztások jelentették.

A fent említett esetekben főként az ügyféllel kapcsolatos indoklások szerepeltek, azonban akadnak olyan helyzetek is, amikor a könyvvizsgáló személyével, vagy tevékenységével kapcsolatban áll be olyan tényező, ami a szerződés megszüntetését eredményezi.

Ezen esetek egyike a könyvvizsgálói tevékenység szüneteltetése, amely 2013-ban a felmondások 8 %-át tett ki, míg 2014-ben nem volt, 2015-ben 4%-os arányt képviselt.

2014-ben könyvvizsgálói tevékenység megszüntetése, összeférhetetlenség és egyéb szakmai indok 9%-át tette ki a bejelentéseknek, míg a megelőző és követő években nem vagy alig 1 %-ot jelentett.

A könyvvizsgáló egészségi állapota miatti felmondás száma 2015-ben 7%-ot tett ki, míg a megelőző években csupán 3% volt ezen ok miatti bejelentés.

3.7 Könyvvizsgálói minősítések

3.7.1 Jogszabályi háttér

A Kkt. 49. §-a határozza meg azon speciális minősítések listáját, amelyekkel a kamarai tag könyvvizsgálóknak, könyvvizsgáló cégeknek rendelkezniük kell, amennyiben egyes külön

törvényben meghatározott gazdálkodók jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát kívánják ellátni.

A minősítésekre vonatkozó általános szabályokat a Kkt. tartalmazza, ezen kívül az egyes minősítések tekintetében bizonyos részletszabályokat a gazdálkodókhöz kapcsolódó ágazati törvények írnak elő:

- a) az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI törvény,
- b) a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény,
- c) a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény, a számvitelről szóló 2000 évi. C. törvény,
- d) a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII törvény,
- e) az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény,
- f) a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény,
- g) a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény.

A Kkt. 2015. szeptember 1-től hatályos rendelkezései alapján a kamarai tag könyvvizsgáló és a könyvvizsgáló cég a Kkt. szerinti minősítés iránti kérelmét a könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat ellátó hatóságként eljáró közfelügyeleti hatóság bírálja el.

3.7.2 Minősítés megszerzésére irányuló kérelmek

2015. december 31-ig 26 minősítés megszerzésére irányuló kérelem érkezett a közfelügyeleti hatósághoz, melyek megoszlását a következő táblázat mutatja be.

Minősítések megnevezése	Minősítést szerző		Minősítést nem szerző	
	tag kv.	kv. cég	tag kv.	kv. cég
Pénzügyi intézményi	0	1	1	0
Befektetési vállalkozási	0	1	3	1
Pénztári	0	0	0	0
Biztosítói	0	1	0	0
Költségvetési	0	1	0	0
IFRS	8	4	4	1
Összesen	8	8	8	2

A 2015. december 31-ig a 26 eljárásból 9 zárult le, melyből 8 esetben a minősítés megadására került sor, míg 1 kérelem – jogszabályi előírásoknak való meg nem felelés miatt - elutasításra került. A fennmaradó 17 eljárás 2016-ban került lezárásra, közülük 8 esetben a minősítés megadására, 9 esetben a kérelem elutasítására került sor.

Az eljárások lefolytatása során az érintett állami szervek (a Magyar Nemzeti Bank és az Állami Számvevőszék) mind a 26 ügy tekintetében egyetértettek a közfelügyeleti hatóság által tett javaslatokkal, a határozatok

az fenti szervek egyetértésével kerültek kiadásra.

A leggyakoribb elutasítási okok között a Kkt. 50. § (10) bekezdése által előírt szakmai minősítő vizsga hiánya szerepelt, valamint több esetben a könyvvizsgálók az eljárás során nem tudták teljes körűen igazolni a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység végzését.

3.7.3 Minősítés visszavonására irányuló kérelmek

2015. december 31-ig 25 minősítés visszavonására irányuló kérelem érkezett a közfelügyeleti hatósághoz.

Minősítések megnevezése	Minősítés visszavonására irányuló kérelmet benyújtó	
	tag kv.	kv. cég
Pénzügyi intézményi	10	2
Befektetési vállalkozási	0	0
Pénztári	1	0
Biztosítói	0	0
Költségvetési	12	0
IFRS	0	0
Összesen	23	2

2015-ös év folyamán a 25 eljárásból 12 került lezárásra, 13 eljárás 2016-ban került lezárásra. A minősítés visszavonására irányuló kérelmek tekintetében, egy esetben a Kamara Fegyelmi Bizottsága kezdeményezte a minősítés visszavonását, a további 24 esetben a könyvvizsgálók kérelmére került a minősítés visszavonásra.

A minősítések megadása és visszavonása tekintetében mind az érintett állami szervekkel, mind a Magyar Könyvvizsgálói Kamarával hatékony együttműködés alakult ki. A minősítések megadásának és visszavonásának eljárási szabályairól a közfelügyeleti hatóság tájékoztatót tett közzé a honlapján.

3.8 Átláthatósági jelentések vizsgálata

A hatóság megvizsgálta a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálói által elkészített és közzétett átláthatósági jelentéseket tartalmi és formai szempontok alapján.

Az ellenőrzés alapján a hatóság megállapította, hogy míg a nemzetközi hálózatokhoz tartozó könyvvizsgáló cégek a követelményeknek megfelelő részletes jelentést készítettek, a kisebb könyvvizsgáló cégeknél jellemző volt a visszatérő, illetve értelmezési problémából eredő hibák előfordulása.

4. Kapcsolattartás a könyvvizsgálókkal

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó könyvvizsgálókkal való találkozás szempontjából meghatározó jelentőségű a Kamara Minőségellenőrzési Bizottságának éves továbbképzésén és a Kamara országos konferenciáján való közfelügyeleti hatósági részvétel. 2015-ben az előző évekhez hasonlóan ismét lehetőség nyílt arra, hogy a hatóság képviselője a továbbképzésen és a konferencián ismertesse a közfelügyeleti minőségellenőrzések tapasztalatait és felhívja a figyelmet a szabályozásban bekövetkezett változásokra.

Hasonló témában tartott előadást a hatóság képviselője két ízben a Budapesti Corvinus Egyetem meghívott előadójaként a közfelügyeleti hatóság működéséről.

A hatóság képviselői számos publikációt jelentettek meg a SZAKma című újságban a közfelügyeleti munkát érintő kérdésekkel kapcsolatban.

5. Nemzetközi kapcsolatok bemutatása

A Független Könyvvizsgálói Szabályozók Nemzetközi Fóruma (IFIAR) az öt kontinens országai által létrehozott közfelügyeleti testületek nemzetközi fóruma, amelynek célja a tagszervezetek közötti együttműködés elősegítése, valamint a könyvvizsgálat színvonalának növelése. 2015 év első felében a magyar könyvvizsgálói közfelügyeleti hatóság mint IFIAR tagja, részt vett az évente megrendezésre kerülő inspekciós workshop-ján, amely a közfelügyeleti minőségellenőrök nemzetközi továbbképzése. A hatóság részt vett továbbá az IFIAR által végzett nemzetközi elemzésekben, értékelésekben.

A hatóság folyamatosan részt vett az Európai Könyvvizsgálói Inspekciós Csoport, vagyis az EAIG plenáris ülésein. Ennek keretében a magyar közfelügyelet is bekapcsolódott az EAIG által közösen működtetett inspekciós adatbázisba, melyben 28 európai ország közfelügyeleti szervezete nyújt információt a helyi közfelügyeleti minőségellenőrzések során tapasztalt hiányosságokról.

2015. március 24-26. között Budapesten került megrendezésre az EAIG 14. plenáris ülése, amelynek a magyar könyvvizsgálói közfelügyelet adott otthont. 27 ország 60 képviselője vett részt a rendezvényen, amely a kapott visszajelzések alapján sikeresen zajlott.

2015 februárjában aláírásra került az Egyesült Államok közfelügyeleti hatóságával, a PCAOB-val (Public Company Accounting Oversight Board) kötött megállapodás, amely lehetővé teszi, hogy a magyar könyvvizsgálói közfelügyeleti hatóság az amerikai partnerrel közös inspekciót folytasson le, azoknál a PCAOB-nál regisztrált hazai könyvvizsgáló társaságoknál, amelyek az USA tőzsdéire bevezetett társaságoknak nyújtanak könyvvizsgálói szolgáltatást. Az együttműködéssel fő célja, a könyvvizsgálatok minőségének javítása és a közérdek megfelelő védelme. 2015-ben a megállapodás alapján a közfelügyeleti hatóság egy ízben folytatott le közös inspekciót a PCAOB-val.